

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT

Budapest, VII., Lenin-körút 9-11.

TELEFON: 227-651, 221-285

Esti Budapest

1954 DEC 27

TIZ SZABAD ESZTENDŐ

(Felszabadulási pályázat)

244

Egy piros alma

Már három hete tartott az ostrom. A szovjet csapatok a város belső részeiben, házról házra küzdöttek magukat előre. Budapest népe barlanglakóként élt a pincékben és óvóhelyeken.

Három hét rengeteg idő. Mikor semmi sem választja el a nappaltól az éjszakát, amikor egyforma a gyér világítás, egyforma az éhség, a rettegés. A szakadatlan ágyúmorajlás és bombarobbanások közben már a csend sem volt megnyugtató: az a csend, amely előkészítője volt a még nagyobb rengéseknek, fokozója a még komolyabb feszültségnek.

Az Üllői út és a Baross utca összefutásánál, homlokzatával a Calvin tér felé néző épület ebben az időben stratégiaiilag fontos ponttá lépett elő: birtoklása a Calvin tér feletti uralmat, s ezzel a belváros kulcsát is jelentette. Erről azonban keveset tudtak a ház nagy óvóhelyének lakói: ők csak azt érezték, hogy ivóvíz már az udvaron sem folyik, fejük felett a tetőt kétemeletnyi mélységben beszakította egy bomba és a közös étkezésül szolgáló, zsirtalan, hig leves is egyre kevesebb lesz, éppen úgy, mint a gyertyák és a mécesek pislogó fénye. Érkeztek ugyan hírek arról is, hogy a

szovjet csapatok már átlépték a Körutat és a Baross utcán közelednek, de az ilyen híreket csak suttogva lehetett elmondani egy-két bizalmas ismerősnek, mert a pince másik felében még nyilasok tanyáztak.

Az óvóhelyen összezsúfolódtott kétszáz ember közül alig néhány volt házbeli. Túlnyomórészüik, öregek, gyerekek, férfiak és nők, katonaszökevények és a város egyéb tájairól összeverődött emberek, akik menedéket kerestek a tömegben. Időnkint néhányat elvittek közülük a nyilasok, de fekhelyüket csakhamar elfoglalták mások.

Így érkezett el január tizenötödike: az ágyúk ugyanúgy morajlottak, a bombarobbanások, bár némileg távolabbról, ugyanúgy hallatszottak, mégis valami furcsa, minden eddiginél vibrálóbb feszültség ült a pince nedves levegőjében. A bátrabbak, akik kimerészkedtek az udvarra, egyre közelebb és közelebb gépfegyverropogást észleltek és a nyilasok eltűnéséről adtak hírt. A pincében lévő anyák kétszeres gonddal bugyolálták be gyermeküket, s úgy ültek a fekhelyek szélén vagy a padokon, sajátságos módon, mint az utasok a vonaton, le szállásra készülve a végállomás előtt.

Estefelé nem feküdt le senki. Halk, egyhangú duruzsolás folyt a pincében, egyesek sápadtan ültek, mások üveges tekintettel, ismét mások reménytől csillogó szemekkel. Ekkor az óvóhelynek az udvar felé eső előteréből, onnan, ahol a feljárat volt, vad üvöltés hangzott egy-másután többször: „Zivilen, heraus! Zivilen, hepaus!“ Az előtérből riadtan menekültek bejelbe az ott ácsorgó emberek, s mutogattak kifelé: „A németek!...“ Dermedt csend ülte meg a helyiséget. Senki sem mozdult.

Ebben a pillanatban az óvóhely hátsó felén egyszerre megmoccant egy téglá, majd utána egy második, egy harmadik. Mindenki arrafelé fordult. Egyhangú kopácsolás hallatszott, a nyílás egyre tágult, már elérte a fél embermagasságot. Ekkor a résen át hirtelen előbukkant egy katonasapka, rajta piros jelvénnyel, kis csillaggal. Azután térden kúszva egy szovjet katona, mellette géppisztollyal. A katona átbúit, felegyenesedett, körülnézett, majd kedvesen rámosolygott a körülötte ülőkre, azután, mint, akinek e percben semmi más dolga nincs, a világ legtermészetesebb mozdulatával előhúzott a zsebéből egy nagy, piros almát és jóízűen beleharapott. Ez a mozdulat ebben a helyzetben oly meglepő és oly érdekes volt, hogy az emberek megbabonázva nézték. Hosszú-hosszú pillanatokig mindenki hallgatott. Még senki sem fogta fel, hogy ezzel a jelenettel valami más, valami merőben új kezdődik, olyasmiről, amiről egyesek csak napok óta, de mások hónapok, sőt évek hosszú éjszakáin át hol kínlódnak, hol reménykedve álmodtak.

A csend azonban csak másodpercekig tar-

tott. Utána mindenki egyszerre ugrott fel és tódult a katona felé. A férfiak ölelték, a nők simogatták, az öregek zokogtak. Egy asszony eddig féltve őrzött konzervjét kínálgatta feléje, egy férfi orosz szavakat kiáltozott. A katona csak állt, kezében az almával. Megcírógatta a közelében szorongó gyermekeket, de egyébként nem értett semmit. S mégis mindent tudott, mert a szeretet nyelve azonos az egész világban.

Időközben a nyílás egyre tágult, s az átjárón két másik szovjet harcos lépett a helyiségbe. Ugyanebben a percben azonban más is történt. A németek az udvar felől, a pincelejárón át kézigránátot dobtak az óvóhely előterébe. Pokoli füst és robbanás keletkezett. Néhányan megsebesültek. Az első szovjet katona ledobta az almát, melyet eddig kezében tartott és géppisztolyát felrántva, rohant előre, a feljáró felé. Nyomában a másik kettő. Géppisztolykerepelés hallatszott, de válasz nem jött: a németek eltűntek az udvarról.

Az óvóhely lakói a szovjet katonák örködése mellett sorban másztak át a vészátjárón, pincéken át hátrafelé, a front mögé, nyugalmasabb utcák felé, ahol már a szabadság levegőjét ízeltek.

★

Amikor már egész Pest felszabadult és az óvóhelyre elhagyott holmimért visszatértem, találtam meg összefonnyadva az óvóhely betonján a piros almát.

Az alma elfonnyadt, de életem végéig nem fonnyad el az emlékezés.

H. Horváth Edith